

Een betere plek op de arbeidsmarkt: Een nieuw traject voor een nieuwe groep NT1'ers

Formele educatie voor laagopgeleide NT1 deelnemers

Picture by Maike und Björn Bröskamp

Door MSc. Mieke de Haan & Prof. Dr. Maurice de Greef

*De Community of Practice NT1 is een initiatief van de UNESCO Leerstoel
Volwasseneneducatie van de Vrije Universiteit Brussel. De deelnemende instellingen aan
de Community of Practice NT1 zijn:*

*Curio (voorheen ROC West-Brabant / Kellebeek College), ROC Ter AA,
School voor Educatie en Inburgering ROC Tilburg,
Ster College (Summa College),
Vista College (voorheen Arcus College & ROC Leeuwenborgh)*

Inhoudsopgave

	Blz.
Hoofdstuk 1: Inleiding	3
Hoofdstuk 2: Eén traject als basis voor meerdere lijnen	6
Hoofdstuk 3: Werving	12
Hoofdstuk 4: Begeleiding	14
Hoofdstuk 5: Stappenplan onderwijstraject NT1 deelnemers gericht op formeel onderwijs	17
Bijlage 1: Good practices werving, begeleiding en toetsing NT1	20
Bijlage 2: Succesfactoren voor post-initiële arbeidsmarktgerichte scholing	25
Referenties	27

Hoofdstuk 1: Inleiding

Het aanbod voor laagopgeleide NT1 deelnemers bestaat voor het merendeel uit non-formele educatie. Dat betekent dat deelnemers via deze vorm van educatie geen erkend certificaat of diploma kunnen behalen en dat de onderwijsinspectie niet toeziet op de kwaliteit van dat onderwijs. Deelnemers vergroten hun basisvaardigheden tijdens deze leertrajecten. Zij leren hoe zij hun kinderen beter kunnen opvoeden, een gezonder leven kunnen leiden, hun bankzaken beter kunnen regelen. En daarnaast deel te nemen aan bijvoorbeeld sportactiviteiten- en wijkactiviteiten of om te gaan met de burens (De Greef et al., 2012). Dat is voor een deel van de deelnemers wellicht voldoende, maar aan de andere kant is het voor deelnemers te beperkt als het gaat om hun kansen op de arbeidsmarkt. Onderzoeken tonen aan, dat juist scholing gericht op participatie op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden effect heeft. Zo constateert het CPB (2016), dat deze scholing op de langere termijn effectief is. Vrooman et al. (2016) ondersteunen dit en geven aan, dat door scholing laagopgeleiden meer effecten op de lange termijn zullen ervaren zoals een goed salaris en verbeterde kansen op werk. Er is een grote groep mensen die in Nederland is geboren en toch onvoldoende basisvaardigheden heeft om door te kunnen stromen naar de arbeidsmarkt en daar een gewenste plek te krijgen. Via formele volwasseneneducatie zou deze groep hun basisvaardigheden kunnen optimaliseren, waardoor zij kunnen doorstromen naar een vervolgopleiding op het MBO en die betere plek op de arbeidsmarkt kunnen krijgen.

De Community of Practice NT1 (COP NT1), georganiseerd door de UNESCO Leerstoel Volwasseneneducatie, heeft zich tot doel gesteld om formele educatie beter voor het voetlicht te brengen. Kijkend naar de resultaten van het PIAAC onderzoek is er een grote potentiële groep, die nog aan hun basisvaardigheden zou kunnen werken (Buisman et al., 2013) om vervolgens via een beroepsopleiding een betere kans op werk te krijgen. Deelnemers moeten de kans krijgen om via formele volwasseneneducatie hun basisvaardigheden te verbeteren, waardoor hun kansen op de arbeidsmarkt vergroot worden.

Met de doorontwikkeling van de formele educatie voor NT1 slaan we een nieuwe weg in en worden deels nieuwe mensen bereikt. We doen dat door een nieuw flexibel traject op te zetten, waar lokale en regionale aanbieders van volwasseneneducatie op basis van de kenmerken en wensen van de deelnemers en de vraag van het bedrijfsleven hun eigen invulling aan kunnen geven. De meerwaarde van deze trajecten zit hem in het feit, dat (jong-)volwassen deelnemers alsnog de kans krijgen om de door hen gewenste plek op de arbeidsmarkt te krijgen en een beroep te leren, dat zij graag uitoefenen. Het biedt kansen voor een nieuwe groep NT1'ers.

Doelstelling van de COP NT1

De ROC's die deelnemen aan de COP NT1 bieden allemaal ook non-formele educatie aan. Om formele educatie aan te kunnen bieden hebben ze diploma-erkenning nodig. De meesten hebben dat inmiddels ook gekregen. Dat betekent dat ze diploma's Nederlands en Rekenen op niveau 1F en 2F mogen uitreiken.

Alle deelnemende instellingen maken onderdeel uit van een ROC en dus van een onderwijsinstelling mede gericht op het verzorgen van een beroepsonderwijs en een instelling met heel veel contacten in het regionale bedrijfsleven. Vanuit die bevoorrechte positie kan een instelling deelnemers niet alleen de gelegenheid bieden om voor taal en rekenen een diploma te behalen, maar hen tegelijkertijd ondersteunen bij het zetten van stappen richting het beroepsonderwijs.

Op dit moment is de vraag naar deze trajecten nog zeer beperkt. Als zichtbaar wordt dat deelnemers actief worden op de arbeidsmarkt of via deze scholing hun positie op de arbeidsmarkt kunnen behouden of verbeteren, verwachten we dat ook gemeenten, uitkeringsorganisaties en het bedrijfsleven laagopgeleiden stimuleren een dergelijk formeel traject te gaan volgen.

Ervaringen van de betrokken instellingen

Alle deelnemende instellingen verzorgen al lange tijd taal- en rekentrajecten voor laagopgeleiden, een zeer diverse heterogene groep met verschillende culturele achtergronden, niveaus en leerdoelen. Differentiëren lijkt de onderwijskundige oplossing voor het omgaan met verschillen in het onderwijs (Bosker, 2005). De instellingen hebben dan ook veel ervaring met gedifferentieerd werken. Gezien hun diverse doelgroep (jong-) volwassenen gaat dat dan onder meer om differentiatie naar niveau, instructie, begeleiding, wijze van leren en leertijd.

Wie noemen we een 'NT1 deelnemer'?

Als we spreken over NT1 deelnemers dan hebben we het over deelnemers die Nederlands als moedertaal hebben. Daarnaast melden zich ook steeds meer deelnemers die in Nederland zijn geboren en getogen, maar thuis veelal geen Nederlands spreken. Ze worden ook wel NT1½ genoemd. In de praktijk komen dergelijke 'gemengde' groepen vaak voor. Zeker geen ideale situatie, niet voor de deelnemers die NT1 als moedertaal hebben en niet voor de docenten. Om deze groep, samen met de deelnemers die Nederlands wel als moedertaal hebben goed te kunnen bedienen, is de ervaring waarover we hierboven spreken van essentieel belang.

Doelgroepen waarop de COP NT1 zich richt

Er zijn verschillende groepen laaggeletterde NT1'ers die belang hebben bij formele educatie die uiteindelijk leidt tot werk, doorstroming naar een hoger niveau beroepsopleiding en/of een betere plek op de arbeidsmarkt.

We kunnen de volgende hoofddoelgroepen onderscheiden:

1. Mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, met of zonder bijstandsuitkering.
2. Werklozen die ongeschoold of laaggeschoold werk deden, met een uitkering.
3. Mensen die parttime ongeschoold of laaggeschoold werk doen, met of zonder aanvullende uitkering.
4. Werkenden die ongeschoold of laaggeschoold werk verrichten.

Bereik van de verschillende doelgroepen

De instellingen bereiken niet allemaal even vanzelf de verschillende doelgroepen. Daarvoor zijn contacten met onder meer gemeenten, het UWV en bedrijven van belang. De instellingen hebben contact met de gemeenten en raken in gesprek met de sociale dienst om te zien wat ze kunnen betekenen voor hun cliënten. Het UWV kan haar cliënten ook scholing aanbieden. Uit onderzoek blijkt dat die kansen niet altijd worden benut (De Greef en Heimens Visser, 2020).

Er zijn instellingen die heel gericht contact hebben met bedrijven in de regio. Daarvoor hebben ze contact met de verschillende stagecoördinatoren in de Mbo-opleidingen. Ze sluiten aan bij activiteiten die de beroepssectoren met het werkveld organiseren. Maar ook verlopen de contacten soms via de studenten die op hun stage met de potentiële doelgroep NT1 deelnemers in contact komen. Een aantal potentiële deelnemers aan deze trajecten kan via non-formele educatie naar formele educatie doorstromen. Het is dan ook van belang dat binnen de non-formele educatie aandacht is voor de kansen die de formele educatie deelnemers biedt.

Financiering

De financiering van de opleidingen voor de verschillende doelgroepen is mede afhankelijk van de opdrachtgever. Soms zullen het WEB middelen zijn, soms middelen van het UWV, maar ook bedrijven zelf kunnen investeren in hun deelnemers. De wijze van financieren is dan ook weer van belang voor de verschillende scholingsmogelijkheden. Er is echter veel mogelijk, als 'dubbele financiering' maar voorkomen wordt. In sommige gevallen kunnen deelnemers zelfs met behoud van hun uitkering de opleiding volgen. Dat is afhankelijk van het beleid van een gemeente.

Hoofdstuk 2: Eén traject als basis voor meerdere leerlijnen

Voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt met of zonder bijstandsuitkering is een basistraject ontwikkeld, dat voor de andere genoemde doelgroepen gericht op het zelfde doel (een plek of betere plek op de arbeidsmarkt) kan worden aangepast. Zoals gezegd, voorbeeldmatig en ook voor de bedoelde groep deelnemers nog verder aan te passen. Maatwerk is immers essentieel in de volwasseneneducatie. Het idee voor dit basistraject is ontwikkeld door Curio in samenwerking met de COP NT1.

Doelgroep 1: Een leerlijn voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt

Alle instellingen die aan de COP NT1 deelnemen voeren ook inburgeringscursussen uit. Een aantal van hen combineert de inburgering met een MBO 1 (Entree) opleiding. Vanuit die ervaring is er een leerlijn ontwikkeld voor NT1 deelnemers met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Uitgangspunt bij de ontwikkeling was dat een deel van de groep via een traject van maximaal 2 jaar een (betere) plek op de arbeidsmarkt zou moeten kunnen vinden eventueel middels doorstroming naar het beroepsonderwijs. Dat vraagt een stevige investering van de deelnemer die uiteraard zelf ook gemotiveerd moet zijn die uitdaging aan te gaan.

	Fase 1	Fase 2	Fase 3	Uitstroom
Looptijd	6 maanden	6 maanden	12 maanden	
Tijdsinvestering in klokuren per week	4 dagen 5 uur naar school <i>Totaal 20 uur</i>	3 dagen 5 uur naar school 2 dagen 8 uur stage <i>Totaal 31 uur</i>	1 dag van 8 uur naar school BBL 4 dagen (betaald) werk <i>Totaal 40 uur</i>	Uitstroom met een MBO 1 diploma
Niveau taal en rekenen	Op weg naar 1F of 2F	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Op weg naar 1F of 2F ▪ Educatie examen 1F/2F 	Examen 1F of 2F	naar werk of naar mbo 2
Vakken	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nederlands ▪ Rekenen ▪ Digitale vaardigheden <p><i>Tevens aandacht voor:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Oriëntatie op de arbeidsmarkt ▪ Ontwikkeling belangrijke vaardigheden ▪ Opdrachten in de praktijk 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nederlands ▪ Rekenen ▪ Digitale vaardigheden <p><i>Tevens aandacht voor:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Taal en rekenen gericht op de stage situatie <p><i>En vakken als:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Burgerschap ▪ Vaktheorie, gerelateerd aan de stage situatie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nederlands ▪ Rekenen <p><i>Tevens aandacht voor:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Taal en rekenen gericht op de werksituatie ▪ Burgerschap ▪ Vaktheorie behorend bij gekozen profiel ▪ Keuzedeel gericht op functioneren in de 	Uitstroom zonder MBO 1 diploma: Opleiding verlengen en / of mogelijk certificaten Blijven Inzetten op certificaten Nederlands 2F

			beroepspraktijk of in een vervolgoopleiding	
Begeleiding	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mentor / loopbaan-begeleider NT1 ▪ Vrijwilligers in verschillende rollen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mentor/loopbaan-begeleider NT1 i.s.m. ▪ praktijk-begeleiders (beroeps-opleiding) ▪ Vrijwilligers in verschillende rollen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mentor / loopbaan-begeleider Entree opleiding ▪ Praktijkbegeleider BBL 	
Financiering (Deze financiering wordt door instelling x ingezet)	Met behoud uitkering: WEB-middelen	Met behoud uitkering: WEB-middelen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Loonsubsidies voor werkgevers UWV-gelden ▪ Regulier Entree WEB-middelen-indien extra inzet Nederlands / rekenen 	

De fasering en tijdsinvestering per week kent een opbouw, maar deze zal zeker niet voor alle deelnemers met een afstand tot de arbeidsmarkt realiseerbaar zijn. Dat kan uiteraard verschillende oorzaken hebben en zal zeker ook afhangen van de thuissituatie en van het feit of men wel of niet een uitkering heeft. Daarnaast zal ook niet de afstand tot de arbeidsmarkt voor een ieder even groot zijn.

Dat betekent dat de fases (zoals genoemd) kunnen worden onder verdeeld in sub-fases en dat binnen elke sub-fase de tijdsinvestering anders kan zijn. Dan kan er een opbouw in de tijdsinvestering worden toegepast die het voor deelnemers makkelijker maakt er in mee te groeien. Afhankelijk van de mogelijkheden en wellicht wensen van de deelnemer kan dan met minder vakken gestart worden. Het is mogelijk dat fase 2 door sommige deelnemers wordt afgesloten met examens Educatie op niveau 1F.

Doelgroep 2: De leerlijn voor werklozen die ongeschoold of laaggeschoold werk deden, met een uitkering

Deze doelgroep heeft werkervaring en zal in veel gevallen geen al te grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Vraag is of ze opnieuw aan het werk kunnen in de richting waarin ze inmiddels ervaring hebben. Dat zal afhangen van de werkgelegenheid die er in dit werkveld in de regio is. Daarnaast is het voor de persoon zelf ook van belang dat het een richting is waartoe ze zich voelen aangetrokken. Het is van belang om voordat met de opleiding wordt begonnen een duidelijk beeld te hebben van de wensen van de deelnemer en de kansen die er voor hem of haar zijn op de arbeidsmarkt. Daarnaast is het van belang een goed beeld te hebben van de basisvaardigheden waarover hij of zij beschikt.

		Fase 2	Fase 3	Uitstroom
Looptijd		6 maanden	12 maanden	
Tijdsinvestering in klokuren per week		5 dagen 5 uur naar school Eventueel stage/kennismaking werkveld <i>Totaal 25 uur</i>	1 dag van 8 uur naar school BBL 4 dagen (betaald) werk <i>Totaal 40 uur</i>	Uitstroom met een MBO 1 diploma
Niveau taal en rekenen		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Op weg naar 1F of 2F ▪ Educatie examens 1F/2F 	Examen 1F of 2F	naar werk of naar mbo 2
Vakken		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nederlands ▪ Rekenen ▪ Digitale vaardigheden <p><i>Tevens aandacht voor:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Taal en rekenen gericht op de gewenste werksituatie <p><i>En vakken als:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Burgerschap Vaktheorie, gerelateerd aan de gewenste werksituatie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nederlands ▪ Rekenen <p><i>Tevens aandacht voor:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Taal en rekenen gericht op de werksituatie ▪ Burgerschap ▪ Vaktheorie behorend bij gekozen profiel ▪ Keuzedeel gericht op functioneren in de beroepspraktijk of in een vervolgopleiding 	Uitstroom zonder MBO 1 diploma: Opleiding verlengen en / of mogelijk certificaten Blijven Inzetten op certificaten Nederlands 2F
Begeleiding		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mentor / loopbaan-begeleider NT1 i.s.m. praktijk-begeleiders (beroepsopleiding) ▪ Vrijwilligers in verschillende rollen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mentor / loopbaan-begeleider Entree opleiding ▪ Praktijkbegeleider BBL 	
Financiering <i>(Deze financiering wordt door instelling x ingezet)</i>		Met behoud uitkering: WEB-middelen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Loonsubsidies voor werkgevers UWV-gelden ▪ Regulier Entree WEB-middelen indien extra inzet Nederlands / rekenen 	

Deze doelgroep zal fase 1 waarschijnlijk kunnen overslaan. Het gaat voor deze deelnemers vooral om een goede beroepskeuze en het verder uitbouwen van de basisvaardigheden. De stage moet hier gezien worden als een goede kennismaking met het werkveld. Het MBO heeft goede contacten met het regionale bedrijfsleven. Via dit MBO kunnen bedrijven gezocht worden die mogelijkheden zien om de volwassenen te

kunnen laten kennismaken met het werkveld. Uiteraard kunnen deze deelnemers ook kennismaken met het beroep door een bezoek aan de gewenste beroepsopleiding. Het programma voor taal en rekenen zal op maat worden samengesteld, afhankelijk van het niveau, de deficiënties of leerwensen. De 1^e fase voor deze deelnemers (in het schema dus fase 2) zou kunnen worden afgesloten met examens Educatie op niveau 1F of 2F.

Doelgroep 3: De leerlijn voor mensen die parttime ongeschoold of laaggeschoold werk doen, met of zonder aanvullende uitkering

Deze doelgroep heeft werk, maar doet dit parttime en bovendien is het ongeschoold werk of werk dat laaggeschoold is. De groep heeft baat bij het volgen van een Entree opleiding, maar moet daarvoor wel over de juiste basisvaardigheden beschikken om de opleiding ook aan te kunnen. Een flexibel voortraject, te beschouwen als fase 2, zal in veel gevallen wenselijk zijn. In overleg met de werkgever kunnen afspraken gemaakt worden over het te volgen traject, BOL of BBL. Houd daarbij rekening met de urennorm van de Entree opleiding in de BOL variant.

		Fase 2	Fase 3	Uitstroom
Looptijd		flexibel	12 maanden	
Tijdsinvestering in klokuren per week		2 dagen 5 uur naar school <i>Totaal 10 uur</i>	BOL of BBL traject <i>Totaal 40 uur</i>	Uitstroom met een MBO 1 diploma
Niveau taal en rekenen		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Op weg naar 1F/2F ▪ Educatie examen 1F/2F 	Examen 1F of 2F	
Vakken		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nederlands ▪ Rekenen ▪ Digitale vaardigheden <p><i>Tevens aandacht voor:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Taal en rekenen gericht op de werksituatie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nederlands ▪ Rekenen <p><i>Tevens aandacht voor:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Taal en rekenen gericht op de werksituatie ▪ Burgerschap ▪ Vaktheorie behorend bij gekozen profiel ▪ Keuzedeel gericht op functioneren in de beroepspraktijk of in een vervolgopleiding 	naar werk of naar mbo 2 Uitstroom zonder MBO 1 diploma: Opleiding verlengen en / of mogelijk certificaten Blijven Inzetten op certificaten Nederlands 2F
Begeleiding		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mentor / loopbaan-begeleider NT1 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mentor / loopbaan-begeleider Entree opleiding ▪ Praktijkbegeleider BBL 	

Financiering (Deze financiering wordt door instelling x ingezet)		WEB middelen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Loonsubsidies voor werkgevers ▪ Regulier Entree 	
--	--	--------------	--	--

Ook voor deze doelgroep is het van belang om een goed beeld te hebben van de basisvaardigheden waarover de deelnemer al beschikt. Omdat ze al aan het werk zijn, is het voor hen belangrijk zo snel mogelijk aan de beroepsopleiding te beginnen. Uiteraard met de juiste basisvaardigheden, zodat die beroepsopleiding ook met succes kan worden afgesloten. Te overwegen valt om voor de basisvaardigheden in de Entree opleiding voor deze doelgroep docenten NT1 in te zetten die dan in nauwe samenwerking met de docenten van de beroepsgerichte vakken ervoor kunnen zorgen, dat eventuele hiaten in de basisvaardigheden zo snel mogelijk duidelijk worden en worden weggewerkt.

Doelgroep 4: De leerlijn voor werkenden die ongeschoold of laaggeschoold werk verrichten

Deelnemers die aan het werk zijn kunnen instromen in fase 3. Voor hen zal het een BBL opleiding in de Entree zijn. Met de werkgever moet besproken worden of de deelnemer inderdaad een BBL opleiding mag volgen. Doel zal voor deze groep vooral doorstroming naar een MBO 2 opleiding zijn.

		Fase 2	Fase 3	Uitstroom
Looptijd		Flexibel	12 maanden	
Tijdsinvestering in klokuren per week		Afhankelijk van niveau en werkrooster van de deelnemer	1 dag van 8 uur naar school BBL 4 dagen (betaald) werk <i>Totaal 40 uur</i>	Uitstroom met een MBO 1 diploma
Niveau taal en rekenen		Educatie examen 1F of 2F	Examen 1F of 2F	naar werk of naar mbo 2
Vakken		Nederlands	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nederlands ▪ Rekenen <p><i>Tevens aandacht voor:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Taal en rekenen gericht op de werksituatie ▪ Burgerschap ▪ Vaktheorie behorend bij gekozen profiel ▪ Keuzedeel gericht op functioneren in de beroepspraktijk of in een vervolgopleiding 	Uitstroom zonder MBO 1 diploma: Opleiding verlengen en/ of mogelijk certificaten Blijven Inzetten op certificaten Nederlands 2F

Begeleiding		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mentor / loopbaan-begeleider NT1 ▪ Vrijwilligers in verschillende rollen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mentor / loopbaan-begeleider Entree opleiding ▪ Praktijkbegeleider BBL 	
Financiering (Deze financiering wordt door instelling x ingezet)		WEB-middelen- indien extra inzet Nederlands / rekenen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Loonsubsidies voor werkgevers ▪ Regulier Entree 	

Hoofdstuk 3: Werving

Het blijkt niet gemakkelijk te zijn deelnemers te werven voor trajecten die toeleiden naar werk, een diploma MBO 1 of toeleiding naar een MBO 2 opleiding. Deelnemers die in Taalhuizen worden opgevangen worden ook niet snel doorverwezen naar een formele opleiding. En ook potentiële deelnemers die bij het UWV bekend zijn, worden nog niet als vanzelfsprekend doorverwezen naar een scholing (onder andere met betrekking tot basisvaardigheden), zo blijkt uit onderzoek (De Greef en Heimens Visser, 2020). In bijlage 1 wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste succesfactoren voor het UWV om deze deelnemers alsnog te toe te leiden naar scholing.

Kennelijk is het te weinig bekend dat dergelijke trajecten wel degelijk meerwaarde kunnen hebben voor veel laaggeschoolde en vaak ook laaggeletterde Nederlanders. Via de beschrijving van deze trajecten willen we Taalhuizen, gemeenten, UWV, bedrijven en taalaanbieders waaronder ROC's attenderen op deze trajecten. Ze kunnen heel veel laagopgeleiden nieuwe kansen bieden op een betere plek op de arbeidsmarkt. Dat betekent wel dat de verschillende doelgroepen wel op eigen, verschillende wijzen geworven zullen worden.

Doelgroep 1: Werving van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt

Mensen die een grote afstand tot de arbeidsmarkt en een uitkering hebben, zijn bekend bij de gemeenten. Ze zitten, oneerbiedig gesteld, 'in de bakken van de sociale dienst'. Het is dan ook aan de gemeenten om deze groep te benaderen en te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om hen via scholing terug te geleiden naar de arbeidsmarkt. De groep die geen uitkering heeft, is vaak minder zichtbaar en dus moeilijk te benaderen. Ze zouden bekend kunnen zijn bij wijkteams, de zorg (zoals huisartsen) en wellicht vrijwilligersorganisaties. Het kunnen ook vrouwen zijn die de zorg voor kinderen hebben en uiteindelijk op basisscholen wel bekend zijn.

Ook in Taalhuizen zou deze groep aanwezig kunnen zijn. De vraag is of ze behoefte hebben aan een opleiding op weg naar werk. Vraag is of de begeleiders aldaar dat ook ter sprake brengen. Dat betekent dat via contacten met vrijwilligersorganisaties, basisscholen, de zorg (zoals huisartsen) en taalhuizen de mogelijkheid tot dergelijke opleidingen besproken moeten worden.

Samenwerkingspartners voor de taalaanbieders en afdelingen Volwasseneneducatie van de ROC's zijn dus: vrijwilligersorganisaties, basisscholen, de zorg (zoals huisartsen) en Taalhuizen.

Hoofdstuk 4: Begeleiding

De rol van de begeleiding bij deze leertrajecten is cruciaal. Met name door het op het gemak stellen van de deelnemer, door aan te geven dat "fouten maken mag" en door te laten zien dat het een leerproces is waarin men zich met vallen en opstaan dingen eigen maakt, kan een deelnemer vertrouwen krijgen en enthousiast worden om deel te (gaan) nemen aan het leertraject. Het blijft echter wel een leerproces. De docent (indien mogelijk ondersteund door de vrijwilliger) kan investeren om een goede band met de deelnemer te krijgen, maar het moet geen 'zorgrol' worden. Men moet de deelnemer geen dingen ontnemen door het voor hem of haar te gaan doen of bepalen. Een sterke begeleiding zorgt ervoor, dat de deelnemer leert te leren en hij of zij zich ook zelfstandig dingen eigen kan maken. De docent zet samen met de deelnemer het leertraject op en bepaalt hoe het leertraject eruit komt te zien. Hij begeleidt de deelnemer tijdens zijn leerproces.

Daarnaast zien we echter, dat deze deelnemers in een aantal gevallen extra ondersteuning nodig hebben. Sommige ROC's kiezen er dan ook voor om een mentor of studieloopbaanbegeleider in te zetten die extra ondersteuning kan bieden en indien nodig ook kan schakelen met andere instanties als dat nodig is. Deelnemers kunnen ook problemen in het privéleven ervaren, die het leren bemoeilijken. Extra ondersteuning op sociaal of financieel gebied moet dan mogelijk zijn. Ondersteuning kan ook geboden worden door een vrijwillige peercoach. Iemand die een vergelijkbaar traject heeft doorlopen en als ambassadeur de deelnemers ondersteunt om het leertraject succesvol te kunnen afleggen door juist te helpen met zaken in het privéleven.

Naast de begeleiding vanuit de instelling zelf, vanuit de volwasseneneducatie, de Entree-opleiding, de stagebegeleiders van de opleiding en het (stage)bedrijf is begeleiding door vrijwilligers dus mogelijk. Die vrijwilligers moeten dan wel geschoold zijn en goed weten wat ze doen. De instellingen verzorgen in veel gevallen de scholing van de vrijwilligers zelf. Vrijwilligers werken altijd onder verantwoordelijkheid van de docenten.

Het belang van differentiëren

Om succesvolle leerresultaten te kunnen behalen, is differentiëren belangrijk. Met name als men zulke heterogene lesgroepen heeft bij de hierboven besproken leerlijnen voor de vier verschillende doelgroepen. Men brengt dan in feite "bewust, doelgericht verschillen in instructie, leertijd of leerstof binnen een (heterogene) groep of klas leerlingen aan, op basis van onder andere hun prestaties" (Berben & Van Teeseling, 2014, p. 11).

Differentiatie is succesvol als naast de rol van expert en mentor (door de docent) aandacht is voor een (verlengde) directe instructie en inzet van een diversiteit aan

leermiddelen, waaronder ICT (Kennisrotonde, 2019). Allereerst laten verschillende onderzoeken zien, dat een gedifferentieerde instructie ervoor kan zorgen, dat de leerresultaten succesvol kunnen zijn (Kennisrotonde, 2019). Een voorbeeld van een dergelijk instructiemodel is het IGDI-model (Interactief Gedifferentieerd Directe Instructiemodel), waarbij de deelnemer in zeven fasen aan de slag gaat, te weten: voorbereiding, terugblik, instructie, begeleide inoefening, zelfstandige verwerking met verlengde instructie, afsluiting en terugkoppeling (Houtveen et al., 2005). Daarnaast kan men ook diverse leermaterialen en -activiteiten inzetten, waardoor het voor de deelnemers wellicht makkelijker is om ook thuis aan de slag te gaan en de tijdsbesteding van het face-to-face onderwijs iets efficiënter ingeregeld kan worden. Als men ICT inzet voor laagopgeleiden moet het wel aansluiten bij de dagelijkse leefsituatie van de deelnemer en zou idealiter de deelnemer eigen ideeën moeten kunnen inbrengen en zijn leerproces ook deels zelf moeten kunnen sturen en de leerdoelen moeten kunnen bepalen (De Greef en Bohnenn, 2011). Met name blended learning (combinatie van face-to-face leren en digitaal leren) lijkt voor laagopgeleiden positiever uit te pakken dan sec online leren (Cocquyt et al, 2017).

Bewaken van de voortgang en examinering

Voor deelnemers is het van belang een beeld te hebben van dat wat van ze verwacht wordt en van de voortgang die ze hebben geboekt. Een aantal van de bij de COP NT1 aangesloten instellingen maakt dan ook gebruik van een portfolio of voortgangstoetsen op verschillende deelvaardigheden van rekenen, taal en digitale vaardigheden. In dat portfolio verzamelen de deelnemers bewijzen van hun kunnen. Dat kunnen ze bijvoorbeeld gebruiken als ze op zoek gaan naar een stagebedrijf. Om dat proces te vergemakkelijken organiseren instellingen wel bijeenkomsten met werkgevers, bijvoorbeeld erkende leerbedrijven van de MBO sectoren.

Daarnaast moet er de mogelijkheid zijn om te kunnen toetsen. Op het gebied van toetsing voor taal en rekenen zijn er diverse mogelijkheden volgens Bohnenn en Thijssen (2015). Een voorbeeld hiervan zijn digitale voortgangstoetsen Lezen, Schrijven, Rekenen en Digitale Vaardigheden van de Monitor Volwasseneneducatie (www.monitorvolwasseneneducatie.com). Hiermee is het mogelijk betrouwbare metingen uit te voeren. De opzet van de voortgangstoetsen sluit aan bij de huidige Standaarden en Eindtermen VE. De digitale voortgangstoetsen Lezen, Schrijven en Rekenen bestaan uit verschillende versies. De toetsen hebben allen een vergelijkbare moeilijkheidsgraad. Ze bestrijken het gehele 1F gebied (net onder 1F tot en met de bovenkant van 1F of wel onderkant 2F). Momenteel zijn er 4 verschillende versies van de Voortgangstoetsen beschikbaar. Dit worden er in de nabije toekomst meer. Als gebruik gemaakt wordt van dit systeem kan de deelnemer na afloop van de toets zijn of haar resultaten op de

toetsen inzien via een rapportage, waar de resultaten van de gemaakte toetsen overzichtelijk bij elkaar zijn gezet, gerelateerd aan de normering. Daarnaast kunnen docenten in de digitale docentenomgeving overzichten aanmaken van de scores van verschillende deelnemers en groepen deelnemers. Docenten kunnen zo de gegevens per groep opvragen.

Echter op het gebied van examinering wordt momenteel na overleg met de Inspectie van het Onderwijs door de UNESCO Leerstoel Volwasseneducatie bekeken wat de mogelijkheden zijn om op 1F en 2F de basisvaardigheden te kunnen examineren, zodat de examens passend zijn bij de doelgroep. Voor de ontwikkelkosten van de examens is externe (voor)financiering nodig. Vanwege de aanbestedingsprocedures is het immers voor taalaanbieders onzeker of zij trajecten kunnen aanbieden. Dit in tegenstelling tot het beroepsonderwijs.

Hoofdstuk 5: Stappenplan onderwijstraject NT1 deelnemers gericht op formeel onderwijs

In de COP NT1 is gebruik gemaakt van een stappenplan om de ontwikkeling van de trajecten enigszins te structureren. Daarnaast bood het de mogelijkheid om de diverse ontwikkelingen op deelgebieden, zoals werving, intake, (voortgangs-)begeleiding, examinering en dergelijke binnen de verschillende deelnemende instellingen, goed in beeld te brengen. Het stappenplan is op basis van de ervaring aangepast. Het kan worden gebruikt voor de ontwikkeling van eigen leerlijnen, waarbij gebruik gemaakt wordt van het in deze brochure voorgestelde leertraject.

Stap 1: Werving

Organiseer de werving van deelnemers in samenwerking met de verschillende samenwerkingspartners.

Aandachtspunten:

- Werving via UWV
- Werving via MBO afdelingen
- Werving via gemeenten
- Werving via ander kanaal, bijvoorbeeld Taalhuis

Stap 2: Samenwerking toeleiders

Overleg met mogelijke toeleiders over de mogelijkheden van een formeel educatietraject, dat gericht is op een plek of betere plak op de arbeidsmarkt.

Aandachtspunten:

- Voorlichten van toeleiders over mogelijkheden van de afdeling Volwasseneneducatie
- Vergeet daarbij de MBO afdelingen en stagecoördinatoren niet
- In overleg met de toeleider besluiten een eventuele 'kennismakingscursus' of andere activiteit te ontwikkelen
- Onderzoek mogelijkheden voor financiering

Stap 3: Organisatie 'kennismakingscursus' (optioneel)

Indien besloten is tot het ontwikkelen van een activiteit voor potentiële deelnemers ('kennismakingscursus' of andere activiteit) moet deze georganiseerd worden.

Aandachtspunten:

- Doel vastleggen
- Looptijd bespreken
- Activiteiten / opdrachten / materialen ontwikkelen

- Begeleiding vastleggen
- Afronding en doorgeleiding naar certificaat of diplomatraject organiseren

Stap 4: Intake deelnemers

Organiseer een passende intake voor de deelnemers.

Aandachtspunten:

- Wensen en mogelijkheden van de deelnemers inventariseren
- De te gebruiken instrumenten inventariseren en kiezen
- Vak / certificaat instapniveau vaststellen (inclusief welke instrumenten)

Stap 5: Opstellen van een Persoonlijk Educatief Plan (PEP)

Stel per deelnemer een ontwikkelplan op.

Aandachtspunten:

- Wat staat er in?
- Wat voor rol gaat dit PEP spelen in de opleiding?
- Wie hebben toegang tot dit PEP?

Stap 6: Ontwikkelen en uitvoeren van het certificaat en / of diplomagerichte traject

Kernvraag: Hoe zorg je voor functioneel en geïntegreerd onderwijs?

Welk (onderwijs- of didactisch) model kies je?

Optie A: Flexibel model

Optie B: Cursorisch model

Optie C: Ander model te weten: ...

Voor de vakken:

- Nederlands
- Rekenen
- Digitale vaardigheden
- Vakgerichte activiteiten

Aandachtspunten:

- Opzet bijeenkomsten ontwikkelen
- Groepsactiviteiten, per leseenheid, per periode (welke periode) ontwikkelen
- Individuele activiteiten op school en thuis ontwikkelen
- Begeleiding door docent (omschrijven taak en rol), individueel en gericht op de groep vastleggen
- Begeleiding door vrijwilliger (omschrijving taak en rol), individueel en gericht op de groep vastleggen
- Welke materialen worden gebruikt?

Stap 7: Voortgangsmonitor

Faciliteer de voortgang van de deelnemers

Aandachtspunten:

- Vastleggen wijze van monitoren voortgang per vak
- Vastleggen frequentie van monitoring
- Keuze van instrumenten van monitoring

Stap 8: Examinering t.b.v. certificaten en / of diploma

Leg vast welke certificaten per vak gehaald kunnen worden en welke samen een diploma vormen. Hierbij moet ook bepaald worden welke toetsen worden gebruikt.

Aandachtspunten (indien toetsen 'collectief' zijn ontwikkeld zijn):

- Welke eisen stel je aan de toetsen per vak?
- Wijze van afname?
- Frequentie van afname?
- Beoordeling en correctie?

De besproken leerlijn die is ontwikkeld voor de groep NT1 deelnemers met afstand tot de arbeidsmarkt geeft een richtlijn om trajecten voor laagopgeleide NT1 deelnemers naar een betere plek op de arbeidsmarkt vorm te geven. Het is een vorm van standaardisatie die het mogelijk maakt om flexibel onderwijs te kunnen bieden.

Zoals uit het stappenplan en uiteraard ook uit de beschrijving in deze brochure blijkt, is niet alleen de leerlijn van belang. Het gaat ook over het vermogen om te differentiëren, op effectieve wijze deelnemers voor deze trajecten te werven, op een juiste wijze de begeleiding vorm te geven, de voortgang te volgen, de examinering van de educatie vorm te geven en dergelijke.

In bijlage 1 worden ter inspiratie 9 good practices van de deelnemende instellingen van de Community Of Practice NT1 beschreven. Deze good practices betreffen een deelaspect van het werven, begeleiden en toetsen van NT1'ers.

Bijlage 1: Good practices werving, begeleiding en toetsing NT1

Samengesteld in samenwerking met de deelnemende instellingen van de COP NT1

Good Practice 1: Blended Learning NT1 cursisten

ROC: Ster College

Contactpersoon: Inge van de Molengraft

De deelnemer (vanaf niveau 1F) werkt thuis, online, aan het oefenprogramma van Oefenen.nl. Dit gebeurt op een door de docent klaargezette leerroute. Deze is individueel en dus voor iedere deelnemer anders en kan indien noodzakelijk tussentijds worden aangepast. De deelnemer heeft één maal per week thuis begeleiding van een vrijwilliger. De inzet van de vrijwilliger kan gebruikt worden voor technische ondersteuning, maar ook voor het helpen bij het maken van oefeningen of het koppelen van het geleerde aan het dagelijks leven. De docent kan de online oefeningen van de deelnemer volgen via het volgsysteem van Oefenen.nl. De deelnemer heeft één keer per week via Skype contact met de docent. De inhoud van de Skype-sessie kan dus gekoppeld zijn aan de resultaten van de deelnemer, maar de deelnemer krijgt ook de gelegenheid vragen te stellen aan de docent.

Om de twee á drie weken is er een groepsles. Hierin wordt aandacht besteed aan het evalueren van de afgelopen periode maar ook aan groepsopdrachten. Tijdens deze lessen kan ook gebruik worden gemaakt van de app 'samen leren'. Dit project is in samenwerking met Oefenen.nl en met ondersteuning van CINOP uitgevoerd.

Good Practice 2: Inzet van taalambassadeurs

ROC: Ster College

Contactpersoon: Inge van de Molengraft

Het Ster College zet op actieve wijze taalambassadeurs in om voorlichting te geven aan potentiële deelnemers van taaltrajecten of mogelijke samenwerkingspartners in het tegengaan en voorkomen van laaggeletterdheid. Ze zijn een ervaringsdeskundige en hebben zelf een traject NT1, Rekenen of Digitale Vaardigheden gevolgd. Als vertegenwoordiger van 'de laaggeletterden' vertellen ze in het openbaar hun verhaal. Om dit te kunnen doen, hebben ze een training gevolgd waar ze na afloop een certificaat voor hebben ontvangen. Naast het geven van presentaties, geven ze interviews, nemen ze deel aan een test- of leespanel en dragen ze het belang van het volgen van onderwijs uit. Tijdens de training doen de taalambassadeurs zelfkennis op, krijgen ze mediatraining en leren ze vaardigheden zoals feedback geven en ontvangen, luisteren en grenzen aangeven en het vertellen van een goed verhaal.

Good Practice 3: Wat betekent niveau 2F: voorlichting voor stagebedrijven

ROC: ROC Ter AA

Contactpersoon: Rudolf Staal

Voor de trajecten voor NT1 deelnemers wordt contact gezocht met het beroepsonderwijs en gebruik gemaakt van hun contacten met stagebedrijven. Er wordt dan ook aangesloten bij activiteiten van de beroepsopleidingen ten behoeve van hun stagebedrijven. Zo is er elk jaar ook een bijeenkomst waar stagebedrijven op de instelling worden uitgenodigd en worden geïnformeerd over het onderwijs op school. Omdat men graag laaggeschoolden (die al werkzaam zijn in die bedrijven) wil werven voor de educatietrajecten wordt er voor de stagebegeleiders informatie gegeven over het 2F niveau Nederlands. In een workshop worden voorbeelden gegeven van talige activiteiten op 2F niveau die noodzakelijk zijn om ook in het bedrijf goed te kunnen functioneren. Voor veel stagecoördinatoren en met name de aanwezige medewerkers personeelszaken is dit een eyeopener. Met de stagebegeleiders vanuit de instelling zijn afspraken gemaakt om in de bedrijven hierop terug te komen.

Good Practice 4: Werken met individuele maatwerktrajecten in gemengde NT1 en NT 1½ groepen

ROC: ROC ter AA

Contactpersoon: Rudolf Staal

Een persoonlijk leertraject op basis van leerwensen en kennis- en vaardigheidshiaten. De deelnemer werkt aan Nederlands, rekenen en / of digitale vaardigheden. Het traject is zo vormgegeven, dat er een grote interne en externe flexibiliteit ontstaat. Met behulp van checklists en analyse van vaardigheden wordt een individueel lesprogramma opgesteld. Daarmee gaat de deelnemer aan de slag. Individuele of groepsgewijze instructie, zelfstandig of in kleine groepjes oefenen en persoonlijke begeleiding door de docent wisselen elkaar af. In overleg met de docent kiest de deelnemer een werkwijze, bijvoorbeeld vooraf de theorie uitgelegd krijgen en dan oefenen, of leren door trial en error met een bepaalde oefenvorm, bijvoorbeeld op papier of digitaal. Zodoende wordt optimaal rekening gehouden met leerstijl, leertempo en niveau van de deelnemer. Regelmatig kijken deelnemer en docent terug en evalueren ze het resultaat en het proces. Naar aanleiding daarvan kan het leertraject worden bijgesteld. Dit draagt bij aan het zelf verantwoordelijkheid nemen door de deelnemer. Deze manier van werken garandeert een hoge mate van flexibiliteit ten aanzien van groepssamenstelling, lestijd, lesfrequentie en bijvoorbeeld ploegendiensten. De effectieve en efficiënte persoonlijke leerweg die zo ontstaat sluit nauw aan bij de diversiteit van de doelgroep van de formele trajecten NT1.

Good Practice 5: Gepersonaliseerd leren met het circuitmodel

ROC: Vista College

Contactpersoon: Ellen Vaessen-ten Haaf

Bij het Vista College is gepersonaliseerd leren in een vraaggestuurde leeromgeving het uitgangspunt van het NT1 onderwijs. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de leerwens van de individuele deelnemer en kan voor iedereen maatwerk worden geleverd. Dit houdt in dat er een passend traject is en dat individueel en gedifferentieerd gewerkt kan worden. Om dit goed te organiseren wordt gebruik gemaakt van het circuitmodel. Het circuitmodel is een werkvorm van gedifferentieerd lesgeven. Iedere deelnemer werkt zelfstandig aan zijn eigen programma aan de hand van ronde-formulieren. De ronde-formulieren zijn gebaseerd op de basismethode van het desbetreffende taalniveau. Elk niveau is opgedeeld in meerdere rondes volgens de leerlijn van de basismethode. Tijdens elke ronde komen verschillende taalvaardigheden aan bod: woordenschat, spelling en grammatica, lezen, schrijven, spreken en luisteren. Verder is er bij elke vaardigheid aanvullend lesmateriaal, zodat er voldoende verrijkingstof is. Daarnaast kent elke ronde ook functionele opdrachten, waarbij de geleerde vaardigheden op realistische situaties moeten worden toegepast. Er zijn drie circuits: niveau Instroom, op weg naar 1F en op weg naar 2F. Naar aanleiding van de intake, toetsen en leerdoelen beslist de deelnemer in overleg met de docent welke onderdelen op het ronde-formulier hij wel of niet maakt. Het voordeel van dit model is, dat een deelnemer de opdrachten kan kiezen, die aansluiten bij zijn persoonlijke leerdoelen. Hij heeft controle over zijn eigen leren en werkt in zijn eigen tempo naar het beoogde niveau toe.

Good Practice 6: Studenten van opleidingen in de zorg laaggeletterdheid leren herkennen

ROC: Vista College

Contactpersoon: Ellen Vaessen-ten Haaf

Er wordt samengewerkt met verschillende beroepsopleidingen, waaronder met opleidingen in de zorg. De studenten lopen stage en komen in contact met ouders van kinderen, cliënten of patiënten die mogelijk problemen hebben met de taal en daardoor wellicht de informatie die ze krijgen niet goed kunnen begrijpen. De studenten worden geïnformeerd over de gevolgen van laaggeletterdheid en men laat zien wat men vanuit de afdeling educatie kan doen om deze mensen een kans te geven een betere plek in de samenleving te geven. Ook laat men aan de studenten zien op welke manier ze met hen het gesprek hierover kunnen aangaan. De studenten wordt gevraagd, als ze laaggeletterden tijdens hun stage ontmoeten, om dat gesprek aan te gaan. En uiteraard hoopt men dat ze later, in hun praktijk, hierop alert blijven.

Good Practice 7: Taalondersteuning door vrijwilligers

ROC: Curio

Contactpersoon: Diana Vogelzang

In zes gemeenten in West-Brabant werkt Curio intensief samen met de Taalhuizen en bibliotheken. In de Taalhuizen zijn vrijwilligers actief. Deze worden inhoudelijk ondersteund door taalconsulenten vanuit Curio. Op deze manier proberen ze de samenwerking tussen non-formeel en formeel leren verder vorm te geven. Momenteel vindt er een inhoudelijke ondersteuning plaats van de taalvrijwilligers op het gebied van NT2, maar in de toekomst zal dit ook op het gebied van NT1 plaatsvinden. De vrijwilligers ondersteunen deelnemers door bijvoorbeeld extra 'leeskilometers' te maken of uitleg te geven om de woordenschat te kunnen vergroten. Curio zorgt voor professionele ondersteuning van de vrijwilligers, zodat deze op juiste wijze extra ondersteuning kunnen bieden bij de taalontwikkeling van de deelnemers.

Good Practice 8: Taalportfolio

ROC: School voor Educatie en Inburgering, ROC Tilburg

Contactpersoon: Diana Prins

Voor veel deelnemers die een traject bij de school voor Educatie en Inburgering starten, is het lang geleden dat ze naar school zijn geweest. Sommigen hebben niet zulke fijne herinneringen aan hun schooltijd. Vooral het maken van een toets of examen brengt spanning met zich mee. Het nadeel van een reguliere toets is dat het een momentopname is. Dat is de reden dat er niet gewerkt wordt met reguliere toetsen. Er wordt al tien jaar gewerkt met een taalportfolio en een digitaal portfolio. Deze portfolio's zijn zelf gemaakt en gebaseerd op de Standaarden en eindtermen VE. Een portfolio is een verzameling van opdrachten die door de deelnemer gemaakt zijn. De docent beoordeelt de vorderingen en resultaten van de deelnemer.

De opleidingen taal van de School voor Educatie en Inburgering leiden op tot drie niveaus: Instroom, 1F en 2F. Hierin wordt gewerkt aan vijf vaardigheden: lezen, schrijven, luisteren, spreken en gesprekken voeren. De opleiding digitale vaardigheden leidt op tot het Basisniveau 1. Bij iedere vaardigheid kan de deelnemer bewijzen behalen en zo uiteindelijk een (deel)certificaat voor het niveau behalen. Het grote voordeel van een portfolio is dat het gevuld wordt gedurende het traject. Het geeft een beter beeld van het niveau van de deelnemer. Daarnaast heeft de deelnemer iets tastbaars in handen waarmee hij/zij kan laten zien wat hij/zij kan.

Good Practice 9: DigiTaal: combinatieles Digitale Vaardigheden en Taal

ROC: School voor Educatie en Inburgering, ROC Tilburg

Contactpersoon: Arjenne Zoutendijk, Jeannie Jacobs

DigiTaal is een traject waarin tegelijkertijd gewerkt wordt aan computer- en taalvaardigheden. Tijdens de computercursussen bleek dat veel deelnemers ook problemen hebben met de taal. Er is toen besloten om een cursus DigiTaal te maken, waarin zowel digitale vaardigheden als taal aangeboden wordt.

De focus ligt voor de deelnemer bij DigiTaal in het begin vooral op het intensief bezig zijn met de computer. Het werken aan taal komt later aan bod. De deelnemer merkt tijdens het vergroten van zijn digitale vaardigheden, dat taal ook belangrijk is. Zeker bij het onderdeel mailen is het onmisbaar. Ongemerkt helpt dat enorm mee om (digitaal) taal te gaan oefenen. De computer is dan een motiverend hulpmiddel om taalvaardigheden te verbeteren.

In de les wordt interactief zoveel mogelijk met les- en oefenmateriaal gewerkt en geoefend via de digitale weg. Er wordt bijna geen lesmateriaal op papier gebruikt. Oefeningen zijn beschikbaar via mail, internet, diverse opslagstations en (school)portals. Tijdens de lessen wordt lesinhoud (waar het kan) ook gekoppeld aan het gebruik van de smartphone, want dat maakt het werken met de telefoon ook veel concreter. Hierdoor gaan de deelnemers de mogelijkheden toepassen. Dit is een kwestie van leren durven. Deelnemers kunnen door de cursus hun dagelijkse zaken beter (digitaal) regelen. Denk hierbij aan het melden van een schade, een afspraak maken bij de gemeente of het bekijken van je eigen risico bij je zorgpolis.

Bijlage 2: Succesfactoren voor post-initiële arbeidsmarktgerichte scholing

Integraal overgenomen uit: De Greef, M. & Heimens Visser, M. (2020). Succesfactoren voor post-initiële arbeidsmarktgerichte scholing. *Vught: Artéducat / Delft: Blackbird Impact*, p. 3-4.

Scholing kan voor veel uitkeringsgerechtigden van UWV positieve effecten hebben, zowel op de korte als op de lange termijn. Het geeft mensen een betere kans op een duurzame positie op de arbeidsmarkt. Vooral ouderen, vrouwen, laagopgeleiden en mensen met gezondheidsbelemmeringen kunnen baat hebben bij scholing.

Inzichten zijn opgehaald uit:

- Wetenschappelijke literatuur
- Nationale en internationale best practices in 19 landen
- Interviews met 33 UWV-professionals en 23 UWV-uitkeringsgerechtigden in de WW, WIA-WGA en Ziektewet
- Werksessie met intersectorale klankbordgroep

Vijf algemeen geldige succesfactoren

De fundering: inbedding van scholing in de persoonlijke leefsituatie en het re-integratieproces als geheel

De coach: intensieve persoonlijke face-to-face begeleiding met oog voor eventuele beperkingen

De deelnemer: zelf (of samen met een coach) doelen stellen en geleidelijk zelf meer regie krijgen

De leeromgeving: arbeidsmarktgerichte scholing in een leerwerkomgeving, waar combinatie van leren en werken centraal staat

Transfer van het geleerde naar de praktijk, met oog voor basisvaardigheden

Succes- en verbeterpunten bij UWV

Overzicht bevorderende en belemmerende factoren voor arbeidsmarktgerichte post-initiële scholing vanuit UWV

Succesfactor	Bevorderende factor	Belemmerende factor
De fundering: De inbedding in persoonlijke leefsituatie en het re-integratieproces als geheel		Volgens zowel klant als professional: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Geen volledige aandacht voor leefsituatie en motivatie klant ▪ Mogelijkheid tot deelname en scholingsmogelijkheden onbekend ▪ Te laat klantcontact ▪ Onoverzichtelijke informatievoorziening
De coach: Het belang van intensieve persoonlijke face-to-face begeleiding met oog voor eventuele beperkingen	Volgens professional: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Goede werkwijze van gespreksvoering 	Volgens zowel klant als professional: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Te beperkte kennis en ervaring van 'loopbaanbegeleiding' Volgens professional: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tijdsgebrek voor adviseurs basisdienstverlening
De deelnemer: Het zelf stellen van doelen en geleidelijke toename van eigen regie	Volgens zowel klant als professional: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Aandacht voor brede blik op leeropbrengsten (niet alleen arbeidsmarktgericht) 	Volgens professional: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Scholingsprotocol werkt soms belemmerend
De leeromgeving: Maatwerk in een leerwerk omgeving	Volgens zowel klant als professional: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Aandacht voor ideale leeromgeving: combinatie van leren en werken Volgens professional: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Goede voorbeelden betreffende samenwerking met werkgevers 	Volgens zowel klant als professional: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Leerwerkloket is onbekend Volgens professional: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Niet alle opleiders zijn opgenomen als samenwerkingspartner
Transfer: Het bevorderen van toepassing van het geleerde in de eigen situatie met oog voor basisvaardigheden		Volgens professional: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Afwezigheid van aanbieders van basisvaardigheden onder samenwerkingspartners

Referenties

Berben, M. & Van Teeseling, M. (2014). *Differentiëren is te leren! Omgaan met verschillen in het voortgezet onderwijs: Praktische handreiking voor docenten*. Amersfoort: CPS.

Bohenn, E. & Thijssen, R. (2015). *Aan de slag met leer- en beoordelingsmateriaal voor volwassenen*. Ede: Steunpunt Taal en Rekenen VE.

Bosker, R.J. (2005). *De grenzen van gedifferentieerd onderwijs*. Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van hoogleraar theoretische en vergelijkende onderwijskunde en het onderwijsonderzoek aan de Faculteit der Psychologische, Pedagogische en Sociologische Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen op 11 januari 2005.

Buisman, M., Allen, J., Fouarge, D., Houtkoop, W., & Van der Velden, R. (2013). *PIAAC: Kernvaardigheden voor werk en leven. Resultaten van de Nederlandse Survey 2012*. 's-Hertogenbosch: Expertisecentrum Beroepsonderwijs.

Cocquyt, C., Diep, N. A., Zhu, C., De Greef, M. & Vanwing, T. (2017). Examining social inclusion and social capital among adult learners in blended and online learning environments. *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults*, 8(1), 77-101.

CPB. (2016). *Kansrijk arbeidsmarktbeleid Deel 2*. Den Haag: CPB.

De Greef, M. & Bohenn, E. (2011). *Ondersteuning en certificering van digitaal leren voor laagopgeleiden: Kaders voor een digitale leer- en oefenomgeving*. 's-Hertogenbosch: Artéduc.

De Greef, M., Hanekamp, M., Segers, M., Verté, D. en Lupi, C. (2012). *Leren in verschillende contexten*. 's-Hertogenbosch: CINOP.

De Greef, M. & Heimens Visser, M. (2020). *Succesfactoren voor post-initiële arbeidsmarktgerichte schooling*. Vught: Artéduc / Delft: Blackbird Impact.

Houtveen, T., Koekebacker, E., Mijs, D. & Vernooy, K. (2005). *Succesvolle aanpak van risicoleerlingen. Wat kan de school doen?* Antwerpen / Apeldoorn: Garant.

Kennisrotonde. (2019). *Welke manieren van differentiëren (betreffende niveau en taakinhoud) dragen effectief bij aan het leerrendement in lesgroepen van volwassenen (maximaal 20 deelnemers) met diverse (taal)leerdoelen? (KR. 684)* Den Haag: Kennisrotonde.

Vrooman, C., Josten, E. & Van Echtelt, P. (2016). *De laagopgeleiden van de toekomst: meer dan een scholingsprobleem*. Den Haag: SCP.

[REDACTED]

[REDACTED]